Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz aizsardzības pasākumiem Savienības satvarā groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu un Direktīvu 2008/118/EK par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu"

[COM(2019) 192 final – 2019/0096 (CNS)]

(2020/C 47/11)

Ziņotājs: **Benjamin RIZZO**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 13.5.2019.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 113. pants
Atbildīgā specializēta nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	17.10.2019.
Pieņemts plenārsesijā	30.10.2019.
Plenārsesija Nr.	547
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	204/2/5

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK izprot Komisijas mērķi nodrošināt, ka PVN jomā attieksme pret dalībvalstu bruņotajiem spēkiem, kas sadarbojas Savienības satvarā, ir tāda pati kā pret Eiropas Savienībā izvietotajiem NATO bruņotajiem spēkiem, kuriem jau piemēro atbrīvojumu no PVN. Centieni nodrošināt bruņotajiem spēkiem vienlīdzīgus apstākļus ir saprotami.

1.2. EESK saprot, kāpēc kopš 2000. gada ir izveidotas zināmas ES struktūras, kas administrē ES drošībai un aizsardzībai izmantotos bruņotos spēkus. Tā kā tagad darbojas par aizsardzību atbildīgs ģenerāldirektors, šīs struktūras tiks labāk izmantotas un pārraudzītas.

1.3. EESK atzīmē, ka divi Komisijas priekšlikumā minētie nosacījumi atbrīvojumam no PVN ir, pirmkārt, tas, ka bruņotie spēki ir izvietoti ārpus savas dalībvalsts, un, otrkārt, tas, ka tie piedalās Eiropas aizsardzības pasākumos.

1.4. EESK piekrīt, ka jaunais izņēmums netiek attiecināts uz dažām jomām. It īpaši runa ir par tādām jomām kā drošības nolūki, humanitārie un glābšanas uzdevumi un gadījumi, kad tiek izmantota solidaritātes klauzula. Tāpēc atbrīvojumi no PVN attiecas kopumā tikai uz "militārām operācijām" šaurā izpratnē.

1.5. EESK ierosina, ka valstu nodokļu iestādēm būtu jāizmanto viena sistēma jauno atbrīvojumu piemērošanai. Tāpēc Komiteja iesaka Komisijai iesaistīt savu PVN kontroles grupu un izveidot īpašu sistēmu, kurā no PVN atbrīvotie rēķini, ko piegādātāji izdevuši bruņotajiem spēkiem, būs jāreģistrē, lai varētu izmantot Komisijas priekšlikumā paredzēto atbrīvojumu. Šādā veidā vienāda sistēma tiks izmantota visās dalībvalstīs.

1.6. EESK uzskata, ka būtu labāk jāaprēķina informācija par Komisijas priekšlikumā paredzēto izņēmumu radītajām izmaksām/ieguvumiem, lai drīzumā būtu pieejams ticamāks ziņojumu par šādiem atbrīvojumiem. Tas veicinās labāku un pārredzamāku ziņošanu dalībvalstīm un sabiedrībai kopumā.

2. **Komisijas priekšlikums**

2.1. Savā 2019. gada 24. martā publicētajā priekšlikumā Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz aizsardzības pasākumiem Savienības satvarā groza Direktīvu 2006/112/EK ([1]) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu un Direktīvu 2008/118/EK ([2]) par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu, Eiropas Komisija nāca klajā ar plānu atbrīvot no pievienotās vērtības nodokļa (PVN) un akcīzes nodokļa preču un pakalpojumu piegādes bruņotajiem spēkiem, kad tie ir izvietoti ārpus savas dalībvalsts un piedalās Eiropas aizsardzības pasākumos.

2.2. Saskaņā ar Padomes Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 2. pantu PVN piemērošanas joma ietver jebkādu preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, ko par atlīdzību kādas dalībvalsts teritorijā veic nodokļa maksātājs, un jebkādu preču importu Eiropas Savienībā.

2.3. Direktīvā ir iekļauts saraksts ar kopīgiem PVN atbrīvojumiem, lai nodrošinātu, ka ES pašu resursi tiek iekasēti vienādi visās dalībvalstīs. Pašlaik atbrīvojumu sarakstā nav iekļauta preču piegāde un pakalpojumu sniegšana drošības un aizsardzības nolūkos. Tādēļ bruņotajiem spēkiem piegādātajām precēm un sniegtajiem pakalpojumiem un bruņoto spēku importētajām precēm tiek piemērots PVN.

2.4. Savukārt PVN direktīva pašlaik paredz atbrīvojumu attiecībā uz piegādēm jebkuras dalībvalsts, kura ir Ziemeļatlantijas Līguma puse, bruņotajiem spēkiem, kas piedalās kopējā aizsardzības pasākumā ārpus savas valsts. Šāds atbrīvojums tika noteikts, lai aptvertu situācijas, kurās *ieņēmumu un izdevumu plūsma ir pārtraukta, jo PVN par šādām piegādēm parasti rada ieņēmumus tajā valstī, kurā bruņotie spēki ir izvietoti, nevis to izcelsmes valstī*.

2.5. Padomes Direktīvā 2008/118/EK par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu noteikts līdzīgs atbrīvojums no akcīzes nodokļa attiecībā uz tādu akcīzes preču pārvietošanu, kas paredzētas jebkuras Ziemeļatlantijas Līguma organizācijas (NATO) dalībvalsts bruņotajiem spēkiem.

2.6. Saskaņā ar ES tiesību aktiem akcīzes nodokļus piemēro alkoholiskajiem dzērieniem, tabakas izstrādājumiem un energoproduktiem (degvielai un kurināmajam, piemēram, benzīnam un dīzeļdegvielai, elektroenerģijai, dabasgāzei un akmeņoglēm). Nodokļu struktūra un minimālās likmes ir saskaņotas ES līmenī.

2.7. Atbrīvojums NATO aizsardzības pasākumiem ir noteikts gan ar PVN direktīvu (kopš 1977. gada), gan ar Akcīzes nodokļa direktīvu (kopš 1993. gada), savukārt attiecībā uz piegādēm, kas saistītas ar kopējiem aizsardzības pasākumiem ES satvarā, pašlaik nav nekāda atbrīvojuma.

2.8. Kopējā drošības un aizsardzības politika (KDAP) ([3]), kas 2000. gadā tika aizsākta kā Eiropas drošības un aizsardzības politika (EDAP), ir svarīgs instruments kopējas Savienības aizsardzības politikas pakāpeniskai izstrādei. Būtisku ieguldījumu KDAP attīstībā ir devis Lisabonas līgums: ar to *inter alia* tika izveidots Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), lai visu pienākumu veikšanā atbalstītu Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos, tostarp KDAP.

2.9. Līgums par Eiropas Savienību (LES) ietver arī savstarpējās palīdzības klauzulu un ļauj dalībvalstīm stiprināt militāro sadarbību, izmantojot pastāvīgo strukturēto sadarbību (*PESCO*) ([4]).

([1]) Padomes Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006., 1. lpp.).

([2]) Padomes Direktīva 2008/118/EK par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu, ar ko atceļ Direktīvu 92/12/EEK (OV L 9, 14.1.2009., 12. lpp.).

([3]) Kopējā drošības un aizsardzības politika (KDAP) ir Savienības kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) daļa. KDAP pamati ir izklāstīti Līgumā par Eiropas Savienību (LES). Tā 41. pantā noteikta KĀDP un KDAP finansēšanas kārtība, šī politika sīkāk aprakstīta V sadaļas 2. nodaļas 2. iedaļas ("Noteikumi attiecībā uz kopējo drošības un aizsardzības politiku") 42.–46. pantā, kā arī 1., 10. un 11. protokolā un 13. un 14. deklarācijā. Eiropas Parlamenta īpašā loma saistībā ar KĀDP un KDAP ir aprakstīta LES 36. pantā.

([4]) *PESCO* noteikumi paredzēti Līguma par Eiropas Savienību (LES) 46. pantā un 10. protokolā par pastāvīgu strukturētu sadarbību, kas izveidota ar LES 42. panta 6. punktu.

2.10. ES Militārā komiteja (ESMK) ([5]), kas izveidota 2001. gadā, ir Padomes augstākā militārā struktūra, kas "*vada visus ES militāros pasākumus un konsultē par KDAP ietvaros veikto militāro misiju un operāciju plānošanu un izpildi, kā arī par militāro spēju attīstību*".

2.11. 2016. gada jūnijā ar globālo stratēģiju attiecībā uz Eiropas Savienības ārpolitiku un drošības politiku (ESGS) ([6]) izveidoja pamatu KDAP turpmākajai attīstībai virzībā uz trim galvenajām prioritātēm: reaģēšana uz ārējiem konfliktiem un krīzēm, partneru spēju veidošana un Savienības un tās iedzīvotāju aizsardzība.

2.12. Komisija un Augstā pārstāve 2018. gada martā nāca klajā ar kopīgu paziņojumu "Par Militārās mobilitātes rīcības plānu" ([7]). Minētajā rīcības plānā atzīts, ka "*uz aizsardzības jomas pasākumiem jāattiecina vienlīdzīgs režīms, lai samazinātu administratīvo slodzi, tā izvairoties no militārās mobilitātes aizkavēšanas*".

2.13. Konkrētāk, kopīgajā paziņojumā ir norādīts: "*Militārās mobilitātes veicināšana skar arī pastāvošos noteikumus par pievienotās vērtības nodokli. Aizsardzības jomas pasākumi un īpaši militārā mobilitāte rada nepieciešamību sagādāt, piemēram, materiālus apmācībai un mācībām, izmitināšanu, provīziju un ēdināšanas pakalpojumus, degvielu utt. Principā tādām piegādēm piemērojams pievienotās vērtības nodoklis. Īpašajā militārās mobilitātes darba grupā dalībvalstis norādīja, ka uz aizsardzības jomas pasākumiem jāattiecina vienlīdzīgs režīms, lai samazinātu administratīvo slodzi, tā izvairoties no militārās mobilitātes aizkavēšanas un izmaksām un nodrošinot dalībvalstīm stimulu sadarboties.*"

2.14. Ņemot vērā šādu prasību, izskatāmais Komisijas priekšlikums ir vērsts uz to, lai PVN režīma un akcīzes nodokļa atbrīvojuma piemērošanu Savienības satvarā īstenotajiem aizsardzības pasākumiem, cik vien iespējams, pielīdzinātu šādu atbrīvojumu piemērošanai NATO bruņotajiem spēkiem. Saskaņā ar priekšlikumu KDAP pasākumi, uz kuriem attiektos atbrīvojumi, ir šādi: i) militārās misijas un operācijas; ii) kaujas vienības; iii) savstarpēja palīdzība. Turklāt atbrīvojumi aptvertu arī *PESCO* un EAA darbības.

2.15. Jāatzīmē, ka saskaņā ar Komisijas priekšlikumu preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu bruņotajiem spēkiem un civilajam personālam, kas tos pavada, var atbrīvot no nodokļa tikai tad, ja šie spēki piedalās aizsardzības pasākumā, kuru veic, lai īstenotu Savienības darbību saskaņā ar KDAP.

2.16. Tāpēc atbrīvojumi neattiecas uz bruņoto spēku izvietošanu vienīgi drošības nolūkos, humanitārajiem un glābšanas uzdevumiem vai gadījumiem, kad tiek izmantota LESD 222. pantā paredzētā solidaritātes klauzula, neskarot aizsardzības aspektus.

2.17. Saskaņā ar piesardzīgām aplēsēm no kopējiem aizsardzības izdevumiem 5,3 miljardu EUR apmērā aptuveni 530 miljonus EUR veido ārpakalpojumi, uz kuriem attieksies Komisijas priekšlikums, kas visām dalībvalstīm kopā varētu radīt iespējamu PVN ieņēmumu zaudējumu aptuveni 80 miljonu EUR apmērā (pieņemot, ka vidējā PVN likme ir 18 %).

2.18. Akcīzes nodokļu jomā galvenajiem produktiem, uz kuriem attiecas atbrīvojums, vajadzētu būt energoproduktiem un elektroenerģijai. Tāpat kā attiecībā uz PVN, var pieņemt, ka nākotnē aptuveni 10 % no šādām izmaksām būs atbrīvoti no akcīzes nodokļa. Tomēr nav pieejami dati, kas nodrošinātu pamatu kvantitatīvas ietekmes aprēķināšanai.

2.19. Dalībvalstīm vēlākais līdz 2022. gada 30. jūnijam jāpieņem un jāpublicē normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu jaunā regulējuma prasības, un minēto aktu teksts jādara zināms Komisijai.

3. **Vispārīgas un īpašas piezīmes**

3.1. Komisijas priekšlikums papildina 2016. gada PVN rīcības plānu, ar ko modernizē PVN sistēmu, izveidojot vienkāršāku, pret krāpšanu drošāku un uzņēmējdarbībai labvēlīgāku modeli. Tāpēc iepriekšminētie grozījumi, kas attiecas uz militāro jomu, tiek iekļauti plašākā reformā un jau no paša sākuma kļūs par jaunās sistēmas daļu. Tādējādi tiks novērstas visas iespējamās problēmas, kas saistītas ar turpmākām izmaiņām jau izveidotā sistēmā.

([5]) Eiropas Savienības Militārā komiteja (ESMK) ir augstākā militārā struktūra, kas izveidota Padomes ietvaros (Padomes 2001. gada 22. janvāra Lēmums par Eiropas Savienības Militārās komitejas izveidi).

([6]) Kopīgs redzējums, kopīga rīcība — stiprāka Eiropa. Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija.

([7]) Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Militārās mobilitātes uzlabošana Eiropas Savienībā" (JOIN(2017) 41 final).

3.2. Komisijas priekšlikums, ieviešot jaunu izņēmumu, maina pašreizējo sarakstu, kas noteikts Direktīvā 2006/112/EK. Šāda būtiska grozījuma mērķis ir PVN jomā radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus NATO operācijām, no vienas puses, un darbībām, ko kopīgi veic ES dalībvalstu militārie spēki, no otras puses. Šādi tiks panākta konsekvence un atbrīvojuma darbības joma attiecībā uz Savienības aizsardzības pasākumiem būs līdzīga atbrīvojuma darbības jomai attiecībā uz NATO aizsardzības pasākumiem.

3.3. EESK konstatē, ka pašreizējie ar NATO aizsardzības pasākumiem saistītie atbrīvojumi, kas jau ir definēti un kuru darbības joma ir ierobežota, netiks paplašināti un vienkārši tiks piemēroti arī kopīgā satvarā veiktām militārām operācijām.

3.4. Lēmums izstrādāt jaunās direktīvas noteikumus tā, lai tie atspoguļotu pašreizējos punktus, kas attiecas uz NATO bruņotajiem spēkiem, saskan ar Komisijas galīgo mērķi panākt vienlīdzīgu attieksmi pret NATO operācijām un pret militārajiem pasākumiem, ko veic kopīgā ES satvarā.

3.5. EESK norāda, ka negatīvas ietekmes uz ES budžetu nebūs, jo visus izdevumus, ko nesedz tradicionālie pašu resursi un PVN pašu resursi, kompensē tie pašu resursi, kuru pamatā ir nacionālais kopienākums (NKI). Dažu valstu neiekasētos PVN pašu resursus kompensēs visas dalībvalstis ar NKI pašu resursiem.

3.6. Priekšlikums atbilst subsidiaritātes principam, jo, lai visā iekšējā tirgū koordinētu PVN piemērošanu konkrētām militārām operācijām, ES tiesību akti ir piemērotāki nekā vairāki valstu noteikumi. Ar dalībvalstīm notika apspriešanās grupā par PVN nākotni, un to vairākums piekrita, ka jārīkojas ES līmenī, tādējādi attaisnojot izvēli par labu direktīvas priekšlikumam.

3.7. Priekšlikums šķiet arī atbilstīgs proporcionalitātes principam, jo tajā paredzētā rīcība nesniegsies tālāk par to, kas ir nepieciešams tādu Līguma mērķu īstenošanai, kas saistīti ar pakāpenisku kopējās aizsardzības politikas izstrādi KDAP ietvaros. EESK atbalsta šādu ilgtermiņa un vērienīgu mērķi.

3.8. Lēmums saglabāt saskaņotību starp PVN un akcīzes nodokļiem, pievēršoties abiem atbrīvojumiem vienā priekšlikumā, šķiet lietderīgs un spēj attaisnot vienu no retajiem gadījumiem, kad akcīzes nodokļi un PVN ir kopīgi reglamentēti vienā ES tiesību aktā.

3.9. EESK tomēr ierosina precīzāk definēt gan PVN, gan akcīzes nodokļu sistēmā piešķiramo atbrīvojumu piemērošanas jomu. Ir patiesi stratēģiski svarīgi precīzi noteikt šāda atbrīvojuma konkrētās robežas, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību un PVN un akcīzes nodokļa sistēmu prognozējamību.

3.10. Runājot par nepieciešamību nodrošināt tiesību aktu skaidrību un prognozējamību, jāatzīmē, ka piešķirtos atbrīvojumus no dažādām perspektīvām lielākoties piemēros un izvērtēs piegādātāji no attiecīgās valsts, kuri darbojas militārajā jomā, un valstu nodokļu iestādes. Valsts nodokļu iestādes dos norādes piegādātājiem no attiecīgās valsts, kuri darbojas militārajā jomā, par to, kā strukturēt savus PVN rēķinus bruņotajiem spēkiem.

3.11. Šajā saistībā EESK iesaka Komisijai, nākot klajā ar paskaidrojumu vai PVN komitejas pamatnostādnēm, publicēt valstu nodokļu iestādēm un uzņēmumiem paredzētus detalizētus īstenošanas noteikumus, lai novērstu tehniskus sarežģījumus dalībvalstīs. Dažu sākotnēju pamatnostādņu sniegšanā noteikti varētu noderēt iepriekšējā, ar NATO atbrīvojumu saistītā, prakse.

3.12. Visbeidzot EESK uzsver, ka jaunam atbrīvojuma mehānismam, tādam kā Komisijas priekšlikumā izklāstītais, noteikti vajadzīgi atbilstoši kontroles mehānismi, lai uzraudzītu tā konkrēto īstenošanu. Tāpēc EESK iesaka Komisijai, iesaistot savu PVN kontroles grupu, izstrādāt un visās dalībvalstīs ievest atbilstošu jaunā atbrīvojuma regulējuma kontroles sistēmu, kuras mērķis būtu, kad tas ir iespējams un lietderīgi, apkopot visu attiecīgo praktisko informāciju, ko sniegušas valstu nodokļu iestādes.

3.13. Šāda sistēma varētu veicināt efektīvu un vienlaikus pārredzamu jaunā atbrīvojuma īstenošanu, kā arī ļautu izstrādāt precīzu *ex post* ietekmes novērtējuma analīzi. Tas nozīmē, ka dalībvalstis varētu izveidot kopīgu platformu un tādā veidā arī vienotu sistēmu, kas darbotos visās dalībvalstīs, kur vairs netiktu izmantotas atšķirīgas sistēmas.

3.14. Komiteja iesaka precīzāk un efektīvāk aprēķināt izmaksas, lai varētu gūt priekšstatu par šī atbrīvojuma no PVN ietekmi, jo tas ir viens no visas sabiedrības maksātajiem nodokļiem un ieteicams būtu nodrošināt vairāk pārredzamības. Skaidrs arī, ka lielu dabas katastrofu gadījumā šī atbrīvojuma izmaksas varētu ievērojami pieaugt.

Briselē 2019. gada 30. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER